

୩. ବିପରୀତ ଅର୍ଥବୋଧକ ଶବ୍ଦ

ସୂଚନା :

ଭାବ ବିନିମୟ ପାଇଁ ଆମେ ଭାଷା ବ୍ୟବହାର କରୁ । ସାଥକ ଶବ୍ଦ ମାଧ୍ୟମରେ କର୍ତ୍ତା-କର୍ମ-କ୍ରିୟା ଅନୁସାରେ ସମ୍ବାଦ ଆମେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଉଚ୍ଛିତ୍ତ ବାକ୍ୟ ରୂପରେ କହୁ । ଏହି ବାକ୍ୟରେ ଭାବ ପ୍ରକାଶ ପାଏ । ଭାଷାର ସାଥକ ସର୍ବନିମ୍ନ ଏକକ ହେଉଛି— ‘ଶବ୍ଦ’ । ଶବ୍ଦକୁ ଆମେ ହିଁ/ନା— ଏପରି ଦୁଇଟି ଦିଗରୁ ପ୍ରାୟତଃ ବ୍ୟବହାର କରୁ । ଅର୍ଥାତ୍ ଆମର ଭାବ ସାଧାରଣ ଭାବରେ ସରଳଭଙ୍ଗୀରେ ନାହିଁବାଚକ ଅଥବା ଅସ୍ଥିବାଚକ ଅର୍ଥରେ ପ୍ରକାଶ ପାଏ । ତେଣୁ ଭାବ ପ୍ରକାଶ କରୁଥିବା ଶବ୍ଦ ପ୍ରାୟତଃ ଅସ୍ଥିବାଚକ ରୂପ ଓ ନାହିଁବାଚକ ରୂପ ରହିଛି । ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦର ବିପରୀତ ଭାବକୁ ପ୍ରକାଶ କରିବା ପାଇଁ ଆମେ ଯେଉଁ ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହାର କରିଥାଉ ତାହାକୁ “ବିପରୀତାର୍ଥକ” ବା “ବିପରୀତ ଅର୍ଥବୋଧକ” ଶବ୍ଦ କୁହାଯାଏ; ଯଥା— ହିଁ-ନା, ସୁଖ-ଦୁଃଖ, ଦିନ-ରାତି, ନାରୀ-ପୁରୁଷ, ପ୍ରାଣୀ-ଅପ୍ରାଣୀ... ଇତ୍ୟାଦି । ସାଧାରଣତଃ ଆମେ ଚାରିଟି ଦିଗରୁ ବିପରୀତ ଅର୍ଥବୋଧକ ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହାର କରିଥାଉ । ସେଗୁଡ଼ିକ ଏହିପରି :

୧ । ଲିଙ୍ଗଭିତ୍ତିକ ବିପରୀତାର୍ଥକ ଶବ୍ଦ :

ନର	—	ନାରୀ	ଗାଈ	—	ଷଣ୍ଢ
ବାପା	—	ମାଆ	ରାଜା	—	ରାଣୀ
ମାଈ	—	ଅଣ୍ଡିରା	ରାଜପୁତ୍ର	—	ରାଜକେମା
ରାଜ	—	ଉତ୍ତରୀ	ଶାଶୁ	—	ଶଶୁର
ଅଜ୍ଞ	—	ଆଜ୍ଞ	ସ୍ତ୍ରୀ	—	ସ୍ତ୍ରୀ

୨ । ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ରୀତିକ ବିପରୀତାର୍ଥକ ଶବ୍ଦ :

ଆରମ୍ଭ	—	ଶେଷ	ଆକାଶ	—	ପାତାଳ
ଏକମତ	—	ଭିନ୍ନମତ/ବହୁମତ	ଚଢ଼ିବା	—	ଓହ୍ଲାଇବା
ଓଦା	—	ଶୁଖିଲା	ମୂର୍ଖ	—	ବୁଦ୍ଧିଆ
ମିଠା	—	ଖଟା/ପିତା	ମୋଟା	—	ପତଳା
ସାଧା	—	କଢ଼ା/ଅସାଧା	ଭଙ୍ଗା	—	ଗଢ଼ା
କଞ୍ଚା	—	ପାଚିଲା	ଉଲ	—	ମନ୍ଦ

ମନେରଖ - ଅନୁକୃତିର ଭିନ୍ନତାକୁ ଭିନ୍ନ ଏକ ଶବ୍ଦ ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଏ । ଗୋଟିଏ ଅନୁକୃତିର ଭିନ୍ନ ଅନୁକୃତି ଓ ଅର୍ଥ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲେ ତାହାକୁ ବିପରୀତାର୍ଥବୋଧକ ଶବ୍ଦ କୁହାଯାଏ ।

୩। ନାସ୍ତିବାଚକ ଉପସର୍ଗ ଯୋଗରେ ଗଠିତ ବିପରୀତାର୍ଥକ ଶବ୍ଦ :

- ଦୁର୍ଦ୍ଦିଆ - ନିର୍ଦ୍ଦୁର୍ଦ୍ଦିଆ (ନିଃ - ନିଃ + ଦୁର୍ଦ୍ଦିଆ)
- ଲେଉଟା - ଅଣଲେଉଟା (ଅଣ - ଅଣ + ଲେଉଟା)
- ବାପୁଆ - ଅଣବାପୁଆ (ଅଣ + ବାପୁଆ)
- ଆତ୍ମା - ଅନାତ୍ମା (ଅନ + ଆତ୍ମା)
- ଆଦିକ - ଅନାଦିକ (ଅନ + ଆଦିକ)
- ଅକଳ - ବେଅକଳ (ବେ + ଅକଳ)
- ହିସାବା - ବେହିସାବା (ବେ + ହିସାବା)
- କର୍ମ - ଅକର୍ମ (ଅ + କର୍ମ)

ମନେରଖ - ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଶବ୍ଦର ବିପରୀତ ଅର୍ଥବୋଧକ ଶବ୍ଦ ତା'ର ନାସ୍ତିବାଚକ ରୂପ କେବଳ ନୁହେଁ; ଯଥା - ଖେଳିବା/ଖେଳିବାନି, ଖେଳିବା ନାହିଁ, ନ ଖେଳିବା, ନାହିଁ ଖେଳିବା ଇତ୍ୟାଦି ଖେଳିବାର ବିପରୀତ ଶବ୍ଦ ହେବନାହିଁ । ସେହିପରି 'ଶୋଇବା'ର ବିପରୀତ ଅର୍ଥବୋଧକ ଶବ୍ଦ ଶୋଇବାନି / ଶୋଇବା ନାହିଁ ହେବ ନାହିଁ । ବିପରୀତାର୍ଥକ ଶବ୍ଦ ନାସ୍ତିବାଚକ ଶବ୍ଦଠାରୁ ଭିନ୍ନ । ତେଣୁ 'ଶୋଇବା'ର ବିପରୀତ ଶବ୍ଦ 'ଚେଲିବା' ହେବ । 'ହସିବା'ର ବିପରୀତ ଶବ୍ଦ 'ହସିବା ନାହିଁ' ନହୋଇ 'କାସିବା' ହେବ । ଅନେକ ସମୟରେ ନାସ୍ତିବାଚକ ଉପସର୍ଗ ନପାଇ ଶବ୍ଦର ବିପରୀତ କରାଯାଏ; ଯଥା - କର୍ମ - ଅକର୍ମ / ଆଦିକ - ଅନାଦିକ ।

୪। ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଉପସର୍ଗ ଯୋଗକରି ବିପରୀତ ଶବ୍ଦ କରାଯାଏ; ଯଥା-

- କୁ + କର୍ମ = କୁକର୍ମ - ସୁ + କର୍ମ = ସୁକର୍ମ
ଧାର୍ମିକ	-	ବିଧର୍ମୀ	ସଦାଚାର	-	କଦାଚାର/ବ୍ୟଭିଚାର
ଧର୍ମ	-	ବିଧର୍ମ/ଅଧର୍ମ	ନିରା	-	ପ୍ରଶଂସା
ସୁନାମ	-	ବଦନାମ/ଦୁର୍ନାମ	ପାପ	-	ପୁଣ୍ୟ
ଆବାହନ	-	ବିସର୍ଜନ	ସୁଲଭ	-	ଦୁର୍ଲଭ
ସବଳ	-	ଦୁର୍ବଳ	ପ୍ରଦୋଷ	-	ପ୍ରଦୁଃଷ
ପୁରସ୍କାର	-	ତିରସ୍କାର	ପ୍ରଖର	-	ମହର
ଅନୁରକ୍ତି	-	ବିରକ୍ତି	ଅସାମ	-	ସସାମ
ଆବିର୍ଭାବ	-	ତିରୋଭାବ	ଅଣ୍ଡା	-	ଗରମ

• ଏବେ କେତୋଟି ଶବ୍ଦ ଓ ତା'ର ବିପରୀତାର୍ଥକ ଶବ୍ଦକୁ ନିମ୍ନରେ ଅକ୍ଷରକ୍ରମରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି ।

ଶବ୍ଦ	ବିପରୀତାର୍ଥକ ଶବ୍ଦ/ ବିପରୀତ ଶବ୍ଦ	ଶବ୍ଦ	ବିପରୀତାର୍ଥକ ଶବ୍ଦ/ ବିପରୀତ ଶବ୍ଦ
ଅକର୍ମ	- କର୍ମଠ	ଅଭ୍ୟାଗତ	- ବହିର୍ଗତ
ଅଭର	- ବାହାର	ଅଭିକାତ	- ଉପକାତ / ଅନାଭିକାତ
ଅଷ୍ଟ	- ଚକ୍ଷୁସ୍ମାତ୍	ଅନ୍ୟମନା	- ଅନନ୍ୟମନା
ଅଗ୍ରଗାମୀ	- ଅନୁଗାମୀ	ଅଭିନ	- ଭିନ୍ନ

ଶବ୍ଦ	ବିପରୀତାର୍ଥକ ଶବ୍ଦ/ ବିପରୀତ ଶବ୍ଦ	ଶବ୍ଦ	ବିପରୀତାର୍ଥକ ଶବ୍ଦ/ ବିପରୀତ ଶବ୍ଦ
ଅନୁଚିତ	— ଉଚିତ	ଅମୀର	— ପକୀର
ଅଗ୍ର	— ପଶ୍ଚାତ୍	ଅଗ୍ରତ	— ଅନୁତ
ଅତୀତ	— ଭବିଷ୍ୟତ	ଅଧଃ	— ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ
ଅପାୟ	— ଉପାୟ	ଅପେକ୍ଷା	— ଉପେକ୍ଷା
ଅମାବାସ୍ୟା	— ପୂର୍ଣ୍ଣିମା	ଅମୃତ	— ବିଷ
ଅଧମ	— ଉଚ୍ଚମ	ଅସୁର	— ସୁର
ଅପୂର୍ଣ୍ଣ	— ପୂର୍ଣ୍ଣ	ଅର୍ଦ୍ଧାଚୀନ	— ପ୍ରାଚୀନ
ଅସ୍ତ	— ଉଦୟ	ଅନୁକୂଳ	— ପ୍ରତିକୂଳ
ଅନୁଗ୍ରହ	— ବିଗ୍ରହ / ବିଗ୍ରହ	ଅନୁରକ୍ତ	— ବିରକ୍ତ
ଅନୁରାଗ	— ବିରାଗ	ଅମୀର	— ପକୀର
ଅଭିଶାପ	— ଆଶୀର୍ବାଦ	ଅଜ୍ଞ	— ବିଜ୍ଞ
ଅଭିଜ୍ଞ	— ଅନଭିଜ୍ଞ	ଅନନ୍ଦ	— ସାନ୍ଦ
ଅକ୍ଷତ	— କ୍ଷତ	ଅକ୍ଷମ	— କ୍ଷମ
ଅଲକ୍ଷା	— ଲୁଣିଆ	ଅଧା	— ପୂରା
ଅଗ	— ମୂଳ	ଅନ୍ଧାର	— ଆଲୁଅ
ଅସଲ	— ନକଲ	ଅର୍ପଣ	— ପ୍ରତ୍ୟାର୍ପଣ
ଆକାଶ	— ପାତାଳ	ଆଗ	— ପଛ
ଆଗମ	— ନିଗମ	ଆଗମନ	— ନିର୍ଗମନ
ଆନନ୍ଦ	— ନିରାନନ୍ଦ	ଆଶା	— ନିରାଶା
ଆଦ୍ୟ	— ପ୍ରାନ୍ତ	ଆଦି	— ଅନାଦି
ଆକାଶ	— ପାତାଳ	ଆସକ୍ତ	— ନିରାସକ୍ତ / ଅନାସକ୍ତ
ଆତ୍ମା	— ଅନାତ୍ମା	ଆହତ	— ଅନାହତ
ଆହୁତ	— ଅନାହୁତ	ଆବାହନ	— ବିସର୍ଜନ
ଆର୍ତ୍ତ	— ଶୁଭ	ଆରୋହଣ	— ଅବତରଣ
ଆଚାର	— ଅନାଚାର	ଆଲୋକ	— ଅନ୍ଧାର
ଆବିର୍ଭାବ	— ବିରୋଧାବ / ବିରୋଧାନ	ଆଧୁନିକ	— ପ୍ରାଚୀନ
ଆନବାନି	— ରସ୍ତାନି	ଆୟତ୍ତ	— ଅଶାୟତ୍ତ
ଆତ୍ମିକ	— ନାତ୍ମିକ	ଆଇନ	— ବେଆଇନ
ଆହାର	— ଅନାହାର	ଆକୃତ	— ଅନାକୃତ

ଶବ୍ଦ	ବିପରୀତାର୍ଥକ ଶବ୍ଦ/ ବିପରୀତ ଶବ୍ଦ	ଶବ୍ଦ	ବିପରୀତାର୍ଥକ ଶବ୍ଦ/ ବିପରୀତ ଶବ୍ଦ
ଆମିଷ	- ନିରାମିଷ	ଆରୁ	- ଭଣ୍ଡ/ଶୁଷ୍ଟ
କହା	- ଅନିହା	କହ	- ପର
କଷ୍ଟ	- ଅନିଷ୍ଟ	କହଲୋକ	- ପରଲୋକ
କହକାଳ	- ପରକାଳ	କଣ	- ଅନୀଶ
କଷ୍ଟତ୍ୱ	- ପ୍ରକୃତ	କହା	- ଅନୀହା
କହର୍ଷ	- ଅପକର୍ଷ	କହ	- ଅହୁତ
କହା	- ପୋଡ଼ା	କହୁମ	- ଅଣ୍ଡା
କହକ	- ଅବଚକ	କହ୍ୟ	- ବ୍ୟକ୍ତ
କହାଣି	- ଗହାଣି	କହମା	- ଅହୁପମା
କହୁର	- ସଅନ	କହଚୟ	- ଅପଚୟ
କହ	- ଅନୁତ	କହ	- ମୁକ୍ତ
ଏକ	- ବହୁ/ଅନେକ	ଏକତ୍ୱ	- ସର୍ବତା
ଏହା	- ତାହା	ଏକନ	- ଦେସନ
ଏକ୍ୟ	- ଅନୈକ୍ୟ	ଏକାରିଆ	- ଅଣଏକାରିଆ
ଏକନିଆ	- ହାଲୁକା	ଏକା	- ଶୁଖିଲା
ଏକଟା	- ବିଧା	ଏକିତ୍ୟ	- ଅନୈକିତ୍ୟ
କର୍ମ	- ଅପକର୍ମ / ଅକର୍ମ	କଅ	- ପାଚିଲା
କହୁ	- କୋଲପ	କଅନିଆ	- ବୁଢ଼ା
କଚି	- ଦୂର	କଷ୍ଟ	- ସହଜ
କହୁଣା	- ଅକହୁଣା/ନିଷହୁଣା	କଠିନ	- କୋମଳ
କକା	- ଧକା	କପଟ	- ନିଷପଟ
କକା	- ପକା	କାରଣ	- ଅକାରଣ
କାୟ୍ୟ	- ଅକାୟ୍ୟ	କାର୍ତ୍ତି	- ଅପକାର୍ତ୍ତି / ଅକାର୍ତ୍ତି
କାଳନିକ	- ବାସବ	କାୟା	- ଛାୟା
କହୁପିତ	- ସୁହର	କହୁନିକ	- ସରକ
କହୁଷ୍ଟ	- ଶ୍ୱେତ	କହପଣ	- ବଦାନ୍ୟ
ଖାଲ	- ବିପ	ଖରା	- ବର୍ଷା / ଶୀତ
ଖରାପ	- ଭଲ	ଖର୍ବ	- ବାସ୍ତି
ଖ୍ୟାତି	- ଅପଖ୍ୟାତି	ଖୋଲା	- ବନ୍ଦ / ମୁଦା

ଶବ୍ଦ	ବିପରୀତାର୍ଥକ ଶବ୍ଦ/ ବିପରୀତ ଶବ୍ଦ	ଶବ୍ଦ	ବିପରୀତାର୍ଥକ ଶବ୍ଦ/ ବିପରୀତ ଶବ୍ଦ
ଗରିବ	- ଧନୀ	ରଦ୍ୟ	- ପଦ୍ୟ
ଗଦାଣି	- ଉଠାଣି	ଗମ୍ୟ	- ଅଗମ୍ୟ
ଗଭୀର	- ଅଗଭୀର	ଗର୍ବ	- ବିନୟ
ଗରିମା	- ଲଘିମା	ଗରାଖ	- ଦୋକାନୀ
ଗର୍ବୀ	- ବିନୟୀ	ଗାୟକ	- ପାଳିଆ
ଗାଳୁଆ	- ସଚିଆ	ଗୁଣୀ	- ନିର୍ଗୁଣ / ଦୋଷୀ
ଗୁଣନ	- ହରଣ	ଗାଧୁଆ	- ଅଗାଧୁଆ
ଗଳା	- ଅଗଳା	ଗନ୍ଧ	- ବାସ୍ନା
ଗୁରୁ	- ଲଘୁ	ଗ୍ରହଣ	- ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ
ଗରମ	- ଥଣ୍ଡା / ଶୀତଳ	ଗୋପନ	- ପ୍ରକାଶ
ଘର	- ବାହାର	ଘନ	- ତରଳ
ଘଟଣା	- ଅଘଟଣା	ଘଣ୍ଟା	- ଦୁର୍ଘଟଣା
ଘାତ	- ପ୍ରତିଘାତ	ଘାଟ	- ଅଘାଟ
ଘୁଣା	- ଶୁଦ୍ଧା	ଘଡ଼ୁର	- ଅଘଡ଼ୁର
ଚକ	- ଅଚଳ	ଚଉଡ଼ା	- ଲମ୍ବା
ଚେମଡ଼ା	- ମସକା	ଚୋର	- ସାଧୁ
ଚିହ୍ନା	- ଅଚିହ୍ନା	ଚଞ୍ଚଳ	- ମଠ
ଚଢ଼ିବା	- ଓହ୍ଲାଇବା	ଚଢ଼ା	- ଉତ୍ତରା
କାଚି	- ଅକାଚି	କାଗା	- ଅକାଗା
କାଗ୍ରଚ	- ସୁସ୍ତ	କାତୀୟ	- ବିକାତୀୟ
କାୟା	- ପଚି/କାନ୍ଦ	କାଚ	- ମୃତ
କାବର	- ନିର୍ଜୀବ	କୁଆର	- ଭଙ୍ଗା
କଳକ	- ସ୍ୱଳକ	କଙ୍ଗମ	- ସ୍ତାବର
କୟ	- ପରାକୟ	କୁକଟ	- ନିର୍ଦ୍ଦାପିତ
କଡ଼	- ଚେତନ	କଟିକ	- ସରଳ
ଜ୍ଞାନ	- ଅଜ୍ଞାନ	ଜାତ	- ଅଜ୍ଞାତ
ଚଣା	- ଓଟରା	ଟାଣ	- ନରମ
ବେକିବା	- ପକାଇବା	ଟୋକା	- ବୁଡ଼ା
ଠିକ୍	- ଭୁଲ	ଠିଆ	- ବସା

ଶବ୍ଦ	ବିପରୀତାର୍ଥକ ଶବ୍ଦ/ ବିପରୀତ ଶବ୍ଦ	ଶବ୍ଦ	ବିପରୀତାର୍ଥକ ଶବ୍ଦ/ ବିପରୀତ ଶବ୍ଦ
ଠିକଣା	—	ବେଠିକଣା	—
ଡାକ୍ତର	—	ରୋଗୀ	—
ଜଙ୍ଗ	—	ବେହୁଙ୍ଗ	—
ଚରଚ	—	ପଖାଳ	—
ଅଳ	—	ଅଥଚ	—
ଥୋଡ଼ାଏ	—	ଗୋଟାଏ	—
ଦକ୍ଷିଣ	—	ଉତ୍ତର	—
ଦୟାକୁ	—	ନିର୍ଦୟ	—
ଦେଶୀ	—	ପାଲଣୀ	—
ଦେବ	—	ଦାନବ	—
ଦୋଷୀ	—	ନିର୍ଦୋଷ	—
ଧର୍ମ	—	ଅଧର୍ମ	—
ଧନୀ	—	ନିର୍ଦ୍ଧନ/ଦରିଦ୍ର/ଗରିବ	—
ଧୈର୍ଯ୍ୟ	—	ଅଧୈର୍ଯ୍ୟ	—
ନବୀନ	—	ପ୍ରାଚୀନ	—
ନ୍ୟାୟ	—	ଅନ୍ୟାୟ	—
ନିତ୍ୟ	—	ଅନିତ୍ୟ	—
ପ୍ରାପ୍ୟ	—	ଦେୟ	—
ପ୍ରାସାଦ	—	କୁଟୀର	—
ପୁରସ୍କୃତ	—	ତିରସ୍କୃତ	—
ପ୍ରଖର	—	ମନ୍ଦର	—
ପ୍ରହୁ	—	ଭୃତ୍ୟ	—
ପ୍ରାକୃତିକ	—	କୃତ୍ରିମ	—
ପାରିଳା	—	ନିପାରିଳା	—
ପାଚିଲା	—	କଞ୍ଚା	—
ପଢ଼ିଆ	—	ଉଠିଆ	—
ପମ୍ପା	—	ନିଦା	—
ପକଣ୍ଡି	—	ଅପକଣ୍ଡି	—
ପାକାଳିଆ	—	ଗହଳିଆ	—
		ଭର	—
		ଡେଙ୍ଗା	—
		ଢିଲା	—
		ଡିକ୍ତ	—
		ଅଣ୍ଡା	—
		ଦଖଲ	—
		ଦକ୍ଷ	—
		ଦାନୀ	—
		ଦୁଡୁ	—
		ଦୈର୍ଘ୍ୟ	—
		ଦୂର	—
		ଧର୍ମୀ	—
		ଧୀର	—
		ନରକ	—
		ନିକସ୍ତ	—
		ନିଶ୍ଚିତ	—
		ନିରୀ	—
		ପାର୍ଥିବ	—
		ପ୍ରାଚୀନ	—
		ପୁରସ୍କାର	—
		ପ୍ରବେଶ	—
		ପ୍ରଶଞ୍ଜ	—
		ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ	—
		ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ	—
		ପଛୁଆ	—
		ଫଳ	—
		ଫେଡ଼ାଣ	—
		ଫାଳିକିଆ	—
		ବୈଷୟିକ	—
		ସାହସ	—
		ଗେଡ଼ା	—
		ଗରମ	—
		ବେଦଖଲ	—
		ଅଦକ୍ଷ	—
		କୃପଣ	—
		ଶିଥିଳ	—
		ପ୍ରସ୍ତ	—
		ନିକଟ	—
		କଳା	—
		ଅଧୀର	—
		ସ୍ଵର୍ଗ	—
		ପରସ୍ତ	—
		ଚିଚିତ	—
		ପ୍ରଶଂସା	—
		ଅପାର୍ଥିବ	—
		ନବୀନ/ବୃତ୍ତନ/ଅରୀଚୀନ	—
		ତିରସ୍କାର	—
		ପ୍ରସାଧନ	—
		ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ	—
		ଅପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ	—
		ଅପ୍ରାସଙ୍ଗିକ	—
		ଆଗୁଆ	—
		ନିଷ୍ଠକ	—
		ମିଶାଣ	—
		ଗୋଟିକିଆ	—
		ଅଣବୈଷୟିକ	—

www.orissatimes.net

ଶବ୍ଦ	ବିପରୀତାର୍ଥକ ଶବ୍ଦ/ ବିପରୀତ ଶବ୍ଦ	ଶବ୍ଦ	ବିପରୀତାର୍ଥକ ଶବ୍ଦ/ ବିପରୀତ ଶବ୍ଦ
ବ୍ୟର୍ଥ	— ଅବ୍ୟର୍ଥ	ବ୍ୟର୍ଥ	— ସମର୍ଥ
ବାସ୍ତବ	— ଅବାସ୍ତବ	ଭଦ୍ର	— ଅଭଦ୍ର
ଭଲ	— ମନ୍ଦ	ମରୁ	— ନିର୍ଜଳ
ମୟୂଣ	— ବହୁର	ମାଉଣ	— ଚାଉଣ
ମଲା	— କୀର୍ତ୍ତା	ମହଙ୍ଗା	— ଶଷା
ମିଛ	— ସତ	ମୋଟା	— ସରୁ
ମସ୍କା	— ଚେମେଡ଼ା	ମହା	— ହାନ
ମହାଜନ	— ଖାତକ	ମାନ	— ଅପମାନ
ଯଥା	— ଅଯଥା	ଯଜମାନ	— ପୁରୋହିତ
ଯାଚିବା	— ମାଗିବା	ଯୁଦ୍ଧ	— ଶାନ୍ତି
ଯେଣେ	— ତେଣେ	ଯୋଗ	— ବିଯୋଗ
ରୋଗୀ	— ନାରୋଗ	ଯକ୍ଷକ	— ଭକ୍ଷକ
ରଜା	— ପ୍ରଜା	ରାତି	— ଦିନ
ରାଗ	— ବିରାଗ	ରକ୍ଷ୍ୟ	— ଅରକ୍ଷ୍ୟ
ଲାକୁଆ	— ଅଲାକୁଆ	ଲାଭ	— କ୍ଷତି
ଶାରୀରିକ	— ମାନସିକ	ଶିବ	— ଅଶିବ
ଶିକ୍ଷିତ	— ଅଶିକ୍ଷିତ	ଶୁଭ	— ଅଶୁଭ
ଶୁଭ୍ର	— କୃଷ୍ଣ	ସରସ	— ନୀରସ
ସଦର	— ମଫସଲ	ସମ୍ପଦ	— ବିପଦ
ସୁନାମ	— ଦୁର୍ନାମ	ସୁଲଭ	— ଦୁର୍ଲଭ
ସୁଖୀନ	— ଦୁଃଖୀନ	ସୁଚି	— ନିନ୍ଦା
ସପକ୍ଷ	— ବିପକ୍ଷ	ସୁଦକ୍ଷା	— ଦୁର୍ଦକ୍ଷା
ସହକ	— କଷ୍ଟ	ସାଧାରଣ	— ଅସାଧାରଣ
ସରାଗ	— ବିରାଗ	ସକଳ	— ନିର୍କଳ
ସମୟ	— ଅସମୟ	ସମ୍ଭବ	— ଅସମ୍ଭବ
ସଲ୍ୟ	— ଅସଲ୍ୟ	ସଫଳ	— ବିଫଳ
ହାନି	— ଲାଭ	ହାକୁକା	— ଭାରି/ଓକନିଆ
ହ୍ରସ୍ୱ	— ଦୀର୍ଘ	ହ୍ରାସ	— ବୃଦ୍ଧି
ହାସ୍ୟ	— କାରୁଣ୍ୟ	ହିତ	— ଅହିତ

ଶବ୍ଦ	ବିପରୀତାର୍ଥକ ଶବ୍ଦ/ ବିପରୀତ ଶବ୍ଦ	ଶବ୍ଦ	ବିପରୀତାର୍ଥକ ଶବ୍ଦ/ ବିପରୀତ ଶବ୍ଦ
ହିସାବୀ	- ବେହିସାବୀ	ହିଂସା	- ଅହିଂସା
ହୋସ	- ବେହୋସ	କ୍ଷଣିକ	- ଚିରକାଳ
କ୍ଷମ	- ଅକ୍ଷମ	କ୍ଷୟ	- ବୃଦ୍ଧି
କ୍ଷୀଣ	- ପୃଥୁଳ	କ୍ଷୁଦ୍ର	- ବୃହତ୍
କ୍ଷୁଦ୍ର	- ଅକ୍ଷୁଦ୍ର	କ୍ଷତ	- ଅକ୍ଷତ
କ୍ଷତି	- ଲାଭ	କ୍ଷତ	- ଅକ୍ଷତ
କ୍ଷମଣୀୟ	- ଅକ୍ଷମଣୀୟ		

ନିର୍ଦ୍ଦେଶ - ମୂଳଶବ୍ଦଟି ଯଦି ସଂସ୍କୃତ ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିଶିଷ୍ଟ ଶବ୍ଦ ହୋଇଥାଏ, ତା'ର ବିପରୀତ ଶବ୍ଦ ସଂସ୍କୃତ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରବିଶିଷ୍ଟ ପଦି ହେବା ଉଚିତ । ମୂଳ ଶବ୍ଦଟି ଦେଶ୍ୟ ହୋଇଥିଲେ ବିପରୀତ ଶବ୍ଦ ଦେଶଜ ହେବା ଉଚିତ । ଶବ୍ଦଟି ସ୍ଵାଭାବିକ ଓ ଦୈନନ୍ଦିନୀ ହୋଇଥିଲେ ବିପରୀତ ଶବ୍ଦ ବି ଅନୁରୂପ ହେବା ଉଚିତ । ଏ କାରଣରୁ 'ସନ୍ଧ୍ୟା'ର ବିପରୀତ 'ଅସନ୍ଧ୍ୟା' ହେବ 'ବର୍ଷ' ହେବ 'ଅବର୍ଷ' ହେବ ନାହିଁ । 'କଳା'ର ବିପରୀତ 'ଧଳା' ହେବ 'ସ୍ଵଳ୍ପ / କ୍ଷୁଦ୍ର' ଏପରି ହେବ ନାହିଁ । 'ହିସାବୀ'ର ବିପରୀତ ଶବ୍ଦ 'ଅପରାଧୀ' ହେବ ନାହିଁ 'ବେହିସାବୀ' ହେବ ।

ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକର ପ୍ରଶ୍ନାବଳୀ ଓ ନମୁନା ଉତ୍ତର

ନିମ୍ନୋକ୍ତ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକର ବିପରୀତାର୍ଥକ ଶବ୍ଦ ଲେଖ ।

ବିବେକ, ଅଜ୍ଞାନ, ଚତୁର, ଠାପୁଆ, ଶୟ, ବୃଦ୍ଧ, ବ୍ୟବସ୍ଥିତ, ଆକାର, ଆବାହନ, ଆଗମନ, ଶୋଭା, ଧନୀ, ହୋଟ, ଅଧିକାର, ଉତ୍ତମ, ଉପଯୁକ୍ତ, ପୁର, ପ୍ରଶଂସା, ଶାରୀରିକ, ଜଳ, ଆସକ୍ତି, ଅନୁରକ୍ତି, ଅଭ୍ୟାସ, ଅପିତ, ଆଶ୍ରୟ, ଉତ୍ସ, ଉତ୍ତରାଳ, ଉତ୍ତରୀ, ଏପାଣି, ବୃକ୍ଷ, ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ, ପ୍ରବୃତ୍ତ, ପ୍ରବର୍ଦ୍ଧିତ, ପ୍ରବୃତ୍ତ, ପ୍ରଥମ, ପ୍ରଶଂସିତ, ବିଚେର, ମିଥ୍ୟା, ସୁଖୀନା, ସୁଖୀୟା, ରୁହୀତ, ହରଣ, କ୍ଷଣିକ ।

ପ୍ରଦତ୍ତ ମୂଳଶବ୍ଦ	ବିପରୀତାର୍ଥକ ଶବ୍ଦ	ପ୍ରଦତ୍ତ ମୂଳଶବ୍ଦ	ବିପରୀତାର୍ଥକ ଶବ୍ଦ
ବିବେକ	- ଭାସ୍ତି	ଅଜ୍ଞାନ	- ଆଲୋକ/ଆରୁଅ
ଚତୁର	- ବୋଧା	ଠାପୁଆ	- ଅଶଠାପୁଆ / ହୁକୁରୀ
ଶୟ	- ଅଶୀତ	ବୃଦ୍ଧ	- କ୍ଷୟ
ବ୍ୟବସ୍ଥିତ	- ଅବ୍ୟବସ୍ଥିତ	ଆକାର	- ଅକାର / ବିରାକାର
ଆବାହନ	- ବିସର୍ଜନ	ଆଗମନ	- ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ / ଉପଗମ
ଶୋଭା	- ବେଶ୍ୟା	ଧନୀ	- ଦିବଳ
ହୋଟ	- ବଡ଼	ଅଧିକାର	- ଅଧିକାର
ଉତ୍ତମ	- ଅପକର୍ଷ	ଉପଯୁକ୍ତ	- ଅନୁପଯୁକ୍ତ
ଉତ୍ତରୀ	- ନଳ	ପ୍ରଶଂସା	- ନିନ୍ଦା

ପ୍ରଦତ୍ତ ମୂଳଶବ୍ଦ	ବିପରୀତାର୍ଥବୋଧକ ଶବ୍ଦ	ପ୍ରଦତ୍ତ ମୂଳଶବ୍ଦ	ବିପରୀତାର୍ଥବୋଧକ ଶବ୍ଦ
ଶାନ୍ତାଭିଳ	- ମାନସିକ	କଳ	- ସ୍ଥଳ
ଆସନ୍ନ	- ଅନାସନ୍ନ	ଅନୁରକ୍ତି	- ବିରକ୍ତି
ଅଭ୍ୟାସ	- ଅନଭ୍ୟାସ	ଅର୍ପିତ	- ଅନର୍ପିତ
ଆକୃଷ୍ଟ	- ଅନ୍ଧାର	ଲହ	- ପର
ଇହଲୋକ	- ପରଲୋକ	ଭ୍ରମଟି	- ଅବନତି / ଅନୁରତି
ଏପାରି	- ସେପାରି	କୁଳନ	- ନିର୍ବାପନ
ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ	- ଦୋଷୀ	ପ୍ରକୃତ	- ଅପ୍ରକୃତ
ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ	- ଅଶ୍ରବଣିତ / ବିବର୍ତ୍ତିତ / ନିବର୍ତ୍ତିତ	ପ୍ରବୃତ୍ତ	- ନିବୃତ୍ତ
ପ୍ରଥମ	- ଶେଷ	ପ୍ରଣୟିତ	- ନିନ୍ଦିତ
ବିଚେରୀ	- ପରାଜିତ / ଅଶବିଜେତା	ନିଅ୍ୟ	- ସତ୍ୟ
ସୁଖୀନୀ	- ଦୁଃଖୀନୀ	ସୁନୀୟା	- ପରକୀୟା
ସୁହୀନ	- ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାତ / ତ୍ୟକ୍ତ / ଅସୁହୀନ / ଅଶ୍ରୁହୀନ		
ହରଣ	- ଗୁଣନ / ମିଳନ	କ୍ଷଣିକ	- ଚିରାୟତ୍ତ

www.orissaimed.net

